

הפרוכת **נעשית**, ושלוש מאות כהנים מטבילין אותה.

אמר רבי יצחק בר ביוזא בשם שמואל: הא דתני שג' מאות כהנים היו מטבילין אותה הוא גוזמא בעלמא, ורצתה המשנה לומר שכהנים רבים היו מטבילין אותה, אך המספר שלוש מאות אינו מדוייק.

וכן מצינו עוד במשנה לשון גוזמא. דתמן במסכת תמיד תנינן גבי אפר הקרבנות שהיה צבור על גבי התפוח על המזבח:

פעמים היה צבור עליה כשלש מאות בור.

אמר רבי יוסי בי רבי בון בשם שמואל: גוזמא היא.

הלכה ג מתניתין:

בשר של קדשי קדשים שנטמא, בין שנטמא באב הטומאה כגון שנגע בשרץ או בנבילה, ובין שנטמא בוולד הטומאה כגון שנגע בדבר שנגע באב הטומאה, שהוא ראשון לטומאה, ובין שנטמא בפנים בעזרה. ובין שנטמא בחוץ לעזרה,

בית שמאי אומרים: הכל ישרף בפנים בבית הדשן שבעזרה, שכל שפסולו בקודש דינו ששורפין אותו בקודש, חוץ ממה שננטמא באב הטומאה בחוץ, שהואיל ונתקיימו בו שני תנאים לחומרא, שגם נטמא בטומאה חמורה וגם נטמא חוץ לעזרה, אין מכניסין אותו לשורפו בעזרה אלא שורפו בחוץ.

ובית הלל אומרים: הכל ישרף בחוץ לעזרה, חוץ ממה שננטמא בוולד הטומאה בפנים, הואיל ונתקיימו בו שני תנאים לקולא, שגם

נטמא רק בטומאה קלה וגם נטמא בפנים העזרה, לפיכך הוא נשרף בבית הדשן שבעזרה.

רבי אליעזר אומר: אין הדבר תלוי במקום כב-א טומאתו אלא רק בחומרת טומאתו.

ולפיכך: את שננטמא באב הטומאה, בין שננטמא בפנים ובין שננטמא בחוץ, ישרף בחוץ.

ואת שננטמא בוולד הטומאה, בין שננטמא בחוץ ובין שננטמא בפנים, ישרף בפנים בעזרה.

רבי עקיבא אומר: אין הדבר תלוי בחומרת טומאתו אלא רק במקום טומאתו. ולעולם במקום טומאתו שם תהא שריפתו, שאם נטמא בפנים ישרף בפנים, ואם נטמא בחוץ ישרף בחוץ.

גמרא:

בר קפרא אמר: מה שחילקו במשנה בין אב הטומאה לוולד הטומאה אין הכוונה לאב הטומאה ממש ולוולד הטומאה ממש.

אלא הא דקתני שננטמא באב הטומאה הכוונה שננטמא דבר תורה [וקרי לה אב הטומאה משום דאב הטומאה הוא לעולם דאורייתא, דליכא מדרבנן אב הטומאה].

ומה דקתני שננטמא בוולד הטומאה היינו שננטמא טומאה מדבריהם, וכגון שנגע הבשר במשקין שנגעו באוכלין, דהוו ראשון לטומאה רק מדרבנן.

ורבי יוחנן אומר: בין זה ובין זה, היינו בין

מה דקתני אב הטומאה, ובין מה דקתני וולד הטומאה, טומאתן דבר תורה היא.

וקשיא דרבי יוחנן על דבית שמאי.

כלומר דברי בית שמאי קשים להולמם לדעת רבי יוחנן, דאמר כל הטומאה דמיירי בה מתניתין היא מן התורה.

דבית שמאי אומרים: הכל ישרף בפנים, חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ. ואם גם מה שנטמא בוולד הטומאה טומאתו דאורייתא, אם כן קשה מה החילוק בין מה שנטמא באב הטומאה בחוץ, שאין מכניסין אותו לשורפו בעזרה משום דאין מכניסין טומאה לעזרה, לבין מה שנטמא בולד הטומאה בחוץ.

וכי זה וזה לא דבר תורה הוא?! וכיון ששניהם טמאין מדאורייתא אין להכניסן לעזרה.

ותמהינן: אפילו על דבית הלל לא מקשייא?!

הלוא דברי רבי יוחנן שכל טומאות שמיירי בה המשנה הן דבר תורה מוקשים גם מדברי בית הלל.

דבית הלל אמרי הכל ישרף בחוץ, חוץ ממנה שנטמא בולד הטומאה בפנים. וקשה, אם גם הנטמא בוולד הטומאה טומאתו מן התורה, אם כן מה בין הנטמא בולד הטומאה בפנים ששריפתו בקודש הואיל וטומאתו בקודש, לבין מה שנטמא באב הטומאה בפנים, שגם הוא הואיל וטומאתו בפנים תהא שריפתו בפנים. וכי זה וזה לא דבר תורה הוא?!

ומסקינן: לא הווי בה רבנן אלא על דבר קפרא. שמכח קושיות הללו לא שקלו וטרו

רבנן בפירוש המשנה כפירוש רבי יוחנן, אלא לדעת בר קפרא, האומר כי מה שאמרינן במשנה שנטמא באב הטומאה, הכוונה שנטמא מדאורייתא. ומה דאמרינן שנטמא בוולד הטומאה הכוונה שנטמא מדרבנן.

ואף לשיטתו תמהה הגמרא: **וקשיא דבר קפרא על דבית שמאי.**

כלומר דברי בית שמאי קשים לדעת בר קפרא: **דבית שמאי אומרים הכל ישרף בפנים חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ.**

וקשה: מה החילוק בין אב הטומאה [בנטמא באב הטומאה] בין שנטמא בחוץ לבין שנטמא בפנים?

וכי זה וזה לא דבר תורה הוא?! הלוא הנטמא באב הטומאה הוא טמא מן התורה, ומדוע אם נטמא בחוץ ישרף בחוץ, ואם נטמא בפנים ישרף בפנים.

ומשינינן בנין [בשביל] טעמו דרבי עקיבא, כלומר, דמדודו בית שמאי לטעם המוזכר בדברי רבי עקיבא, דרבי עקיבא אמר: **במקום טומאתו שם תהא שריפתו.**

וגם בית שמאי סברי הכי. ולכן חילקו בין נטמא בחוץ שאז שריפתו בחוץ לבין נטמא בפנים שאז שריפתו בפנים. ורק חלקו על רבי עקיבא, שהוא סבר שאפילו נטמא בטומאה דרבנן הדין כן, ובית שמאי סברי דאם נטמא בטומאה דרבנן לעולם שריפתו בפנים.

ומקשינן תו: **ואפילו לבית הלל לא מקשייא?!**

כלומר גם לדעת בית הלל קשה:

דבית הלל אמרי הכל ישרף בחוץ חוץ ממה שנטמא בולד הטומאה בפנים. וקשה: מה החילוק בין הנטמא בולד הטומאה [מה החילוק בולד הטומאה] בין שנטמא בפנים לבין שנטמא בחוץ.

וכי זה וזה לא מדבריהם הוא?!

הרי הכל טמא מדרבנן, ומן התורה הוא טהור, ומדוע לא יכניסוהו לשורפו בפנים?

ומשנינן: **בגין** טעמו דרבי שמעון, כלומר, משום הדין שמצינו בדברי רבי שמעון, אמרו בית הלל את דינם שאין מכניסין טומאה דרבנן לשרוף בעזרה.

דרבי שמעון אמר: מאכלו ומשקו של מצורע, שנגע בו המצורע, אין מביאין אותו לג' מחנות שהוא משתלח מהם [דהיינו מחנה ישראל מחנה לוי ומחנה שכינה] כיון שהם טמאין.

וחזינן שאף שאין מכניסין אותן, מכל מקום אין משתלחין לחוץ לג' מחנות.

הרי שיש חילוק בין להכניס לבין להוציא, והכי נמי סברי בית הלל דבשר קודש שנטמא טומאה דרבנן אין מכניסין לעזרה, ומכל מקום אין צריך להוציאו ממנה, והוא נשרף שם בעזרה.

הלכה ד מתניתין:

מצידו הדרומי של המזבח היה בנוי כבש,

כמין גשר משופע שבו היו עולים אל המזבח. אורכו ל"ב אמה ורחבו ט"ז אמה.

וכשהיו הכהנים מעלים את אברי קרבן התמיד לא היו מעלין אותן מיד אל המערכה שעל גב המזבח, אלא נותנים אותם תחילה על הכבש, והולכין ללשכת הגזית לקרוא את שמע, ואחר כך מעלים אותם על גבי המזבח.

המשנה באה לפרש באיזה מקום על הכבש היו נותנים את האברים בינתיים:

א. **אברי התמיד ניתנין מחצי הכבש ולמטה.** היינו, בט"ז אמות תחתונות של הכבש, בצד של הכבש, דהיינו בח' אמות מזרחיות שלו.

ואברים של קרבנות המוספין היו ניתנין **מחצי כבש ולמטה**, באותם שמונה אמות שבצד.

ואברי המוספין של ראשי חדשים היו נותנין **על כרכב המזבח**, דהיינו על המזבח עצמו, כאמה החיצונה של המזבח, בין קרנות המזבח.

ב. תרומת השקלים, והבאת הביכורים — **אינן נוהגין אלא בפני הבית.**

אבל כשאין בית המקדש קיים אינן נוהגין.

שקלים — משום שהם צורך קרבן, וכשאין קרבנות אין שקלים.⁽⁹¹⁾

וביכורים — דכתיב "תביא בית ה' אלוהיך". ודרשינן: כל זמן שיש לך בית ה' יש לך ביכורים. אין לך בית ה' אין לך ביכורים.

קדושים. אך לדעת הרמב"ם והמאירי אין הם קדושים אפילו בדיעבד, ומשנתנו מדברת

91. אם הקדיש שקלים בזמן הזה — לדעת רוב הראשונים זהו הדין האמור במשנה, והרי הם

גמרא:

שנינו במשנה: אברי המוספין של ראשי חודשים ניתנין על כרכוב המזבח.

ומפרשין: איזהו כרכוב המזבח?

זהו אמה חיצונה של המזבח שבין קרן זו של המזבח לקרן זו של המזבח, שבראש המזבח בארבעת פינותיו היו ד' קרנות כל אחת אמה על אמה, והמקום שביניהם, ועוד אמה לפנים מהם, הוא מקום הילוך רגלי הכהנים. והוא הנקרא כרכוב.

ומסתפקת הגמרא מוספי שבת ומוספי ראש חודש — מן מהן קודם להקרבה?

רבי ירמיה סבר מימר [אמר] מוספי ראש חודש קודמין, ומקריבין אותם תחילה.

חיילה [כוחו וראיתו] דרבי ירמיה מן הדא [מדין זה]:

דתניא: ראש חודש שחל להיות בשבת ושייך בו שירו של שבת ושירו של ראש חודש, הדין הוא ששירו של ראש חודש קודם, ואומרין רק שיר של ראש חודש ואין אומרים שירו של שבת.

אבל הפרשת תרומה ומעשר הבאין מן הדגן, ומצוות הפרשת והקדשת מעשר בהמה, וקדושת הבכורות — נוהגין בין בפני הבית בין שלא בפני הבית.

תרומה ומעשר תלויות בקדושת הארץ, וקדושת הארץ לא בטלה.

ומעשר בהמה הוקש למעשר דגן.

והבכורות חובת הגוף הם וקדושתם מרחם, ולכן נוהגין גם בזמן הזה.

המקדיש שקלים וביכורים בזמן הזה חל הקדשו, והרי זה קודש, ומניח את הביכורים עד שירקבו, והשקלים יגנוזו או שיוליכם לים המלח.

רבי שמעון אומר: האומר בזמן הזה על הביכורים "הרי אלו קודש" — לא חל הקדשו ואין קודש, כיון שכתוב בהם במפורש "תביא בית ה' אלהיך", ועתה אין בית. (92)

אבל המקדיש שקלים בזמן הזה חל הקדשו, כיון שאין מקרא מפורש המלמד שאין להקדיש בזמן הזה.

הזה שקלים, באם ירצו להקריב קרבנות ציבור. ורק הזרע אברהם [דף כג] כתב שבזמן שאין מקדש אין אפשרות להקדיש שקלים. וצריך עיון מקורו.

92. לפי הרמב"ם, מה שאמר רבי שמעון שהמקדיש את ביכוריו אינם קודש הוא מחמת שהקדישם לבדק הבית. ומבאר התוספות יו"ט

שהקדיש את השקלים לבדק הבית ולא לקרבנות [עייין בהרחבה ביאור הענין ב"באור ההלכה", שקלים א ח, לגר"ח קנייבסקי].

והרע"א והחת"ס [יו"ד רל"ו] כתבו שאי אפשר להביא קרבנות צבור בזמן הזה [אפילו כשאפשר להביאם בטומאה] משום שאין לנו שקלים מכל ישראל. ומוכח מדבריהם שהם סוברים שמעיקר הדין אפשר להקדיש גם בזמן

היה שוחט מוספי השבת קודם, לפי שהן תדירין. ואומר עליהן שירו של ראש חודש כדי לפרסמו שהוא ראש חודש.

שנינו במשנה: המקדיש בזמן הזה שקלים וביכורים הרי זה קודש, (93) רבי שמעון אומר האומר ביכורים קודם אינן קודש.

ודייקין: משמע שרק בדין הביכורים הוא חולק על תנא קמא וסבר שאי אפשר להקדישן בזמן הזה, הא שקלים שהקדישן בזמן הזה גם הוא מודה שקדשו.

ורבי שמעון בן יהודה אמר משום רבי שמעון: בין אלו ובין אלו לא קדשו דגם המקדיש שקלים בזמן הזה לא קדשו.

שנינו במסכת כריתות: גר שנתגייר צריך להביא קן של שתי ציפורים לעולה. ובזמן הזה אף שאינו מקריב, מכל מקום אין זה מעכב את גירותו.

הרי שראש חודש עדיף. וכמו שהוא עדיף לענין השיר כן הוא עדיף לענין שמוספו יקרב תחילה.

ודחינן: אמר רבי יוסה: שנייא היא.

כלומר, אין ראייה משם, דשאני התם, דתמן היינו טעמא ששיר של ראש חודש דוחה של שבת, משום דאמר רבי חייא בשם רבי יוחנן: היינו טעמא שאומרים שיר של ראש חודש ולא שיר של שבת, כדי לפרסמו ולהודיע לכל שהוא ראש חודש. לפי שאין הכל רואין את הלבנה בחידושה, ואם לא יאמרו שיר של ראש חודש לא ידעו שקדשו את החודש.

ברם [אבל] הכא, שעומדין לפניו מוספי שבת ומוספי ראש חודש, הקרבת מוספי שבת קודמין, על שם [משום הכלל] "כל התדיר מחבירו — קודם את חבירו".

וכיצד היה עושה?

והוכיח החזון איש בגליון הגר"ח, שגם לפי רבי שמעון יש דין נתינה שיכול הישראל ליתן לאיזה כהן שירצה, ורק מדרבנן תיקנו שינתנו לאנשי משמר. שמצינו במשנה במסכת מעשר שני בפרק חמישי שלפי רבי שמעון חייבים לבער את הביכורים, יחד עם המעשרות, בזמן ביעור מעשרות.

והרי אין אפשרות להבאת ביכורים בערב הפסח [שהוא זמן הביעור]. ובהכרח שהביאם בשנה הקודמת, אך לא נתנם לכהן אלא לקחם לעצמו, ועתה יש מצוה ליתנם לכהן.

אך לדברי הגר"ח שאין כלל דין נתינה בביכורים אלא זוכים בו מאליו אנשי משמר כשהביאם, הרי משלקחם הוא גולן, ולא נאמר דין ביעור על מצות השבת הגזילה.

טעמו, שאין הוא יכול להקדישם לבדק הבית הואיל והביכורים אינם ממונו, אבל את השקלים הוא יכול להקדיש לבדק הבית [גם לאחר שהקדישם כבר עבור קרבות צבור]. שהרי מצינו שמתרים אדם קדשי מזבח לבדק הבית, והיינו, שצריך ליתן דמיהם לבדק הבית.

93. ובטעם של רבנן, הסוברים שאפשר להקדיש ביכורים, על אף שהם אינם ממונו, כתב הגר"ח [בהלכות ערכין] שהם סוברים כרבי יהודה, שאמר בסוף מסכת ביכורים שיש לבעלים טובת הנאה בנתינת הביכורים למי שהם רוצים, ורבי שמעון החולק, סובר שאין דין נתינה בביכורים אלא חייב המביא להניחם לפני המזבח, ובכך זוכים בהם אנשי משמר.

[זאת אומרת] עבר והקדיש קדשו. כי משמע שרק מפני התקלה בטלה, אבל בדיעבד קדשה.

רבי יודה ענתורייא [שם מקומן] בעי קומי [הקשה לפני] רבי יוסי: מאי שנא הכא גבי רביעית כסף דגר דאת אמר שאם הקדישן כב-ב קדשו.

ומאי שנא הכא בשקלים לתרומת הלשכה דאת אמר לרבי שמעון דלא קדשו אף בדיעבד.

אמר ליה: תמן גבי שקלים אין מקדש. ולפיכך לא חל ההקדש, שלא שייך עתה כלל קרבנות.

ואם תאמר: ויניח שקלים שהקדיש עד שיבנה בית המקדש?

יש לומר, עתה אין לו לעשות כן, כי שם יבנה הבית לא בשנה הזאת, אלא רק בחודש הראשון, הוא חודש ניסן.

ואז תתרם תרומת הלשכה מן החדש בזמנה בא' בניסן, ושוב אין מביאין קרבנות ממה שתרום זה, שכבר היא נקראת תרומה ישנה, ואין מקריבין בשנה החדשה מן התרומה הישנה.

ולפיכך, גם אם הקדיש שקלו, לא חל ההקדש.

מה שאין כן הכא, ברביעית כסף דגר, הקדש חל עליו.

מאי אית לך למיחש, הרי לכשיבנה בית

ותני בברייתא: גר בזמן הזה, צריך להביא להפריש לצורך קינו שיביא לכשיבנה בית המקדש, רביעית כסף. דהיינו דינר, שהוא דמי קן.

ואמר רבי שמעון: ביטלה רבן יוחנן בן זכאי, ואמר שלא יפריש כן מפני התקלה, שאיכא למיחש שמא יהנה ממנו, וימעל.

ומפרישין מהו הא דאמרינן "מפני התקלה"?

כהדה דתני [כענין אותה ששנינו]: אין מקדישין חפצים להקדש, וכן לא מעריבין [היינו האומר ערכי עלי ומביא דמיו המפורשים בתורה לבקד הבית], ולא מחרימין לבדק הבית בזמן הזה, מפני חשש תקלה.

ואם הקדיש או העריך או החריב.

אזי חכמות שהקדיש תישרף.

והבהמה תיעקר [תמות].

כיצד הוא עושה? נועל בפניה הדלת, והיא מותה מאליה, לפי שאסור להרוג בהמת קדשים בידים.

והמעות שהחרים לבדק הבית ילכו לים המלח, ולא ישהה אותן מפני התקלה.

ומספקינן: אם עבר הגר והקדיש רובע הסלע לצורך קינו — מהו? האם חל הקדשו או לא?

ופשטינן: מן מה [ממה] דאמר רבי שמעון גבי הפרשת קן לקרבן הגר: ביטלה רבן יוחנן בן זכאי מפני התקלה — הדא אמרה